

MIROSLAV TUĐMAN –

BITI, NE IMATI

Gordan Akrap*

Prvi susret i razgovor s prof. Tuđmanom, tadašnjim ravnateljem Hrvatske izvještajne službe (HIS) koja se tek stvarala, imao sam prije skoro 30 godina. Naime, u to je vrijeme posljednju riječ oko prijema u HIS imao ravnatelj HIS-a. Tijekom našeg razgovora, koji je trajao skoro pola sata, prof. Tuđman izrekao je rečenicu koja potpuno jasno i nedvosmisleno opisuje njegov način razmišljanja i djelovanja te model i način na koji je prof. Tuđman krenuo u izgradnju nove, moderne hrvatske obavještajne zajednice i HIS-a kao njegove središnje službe:

Vi ovdje dolazite misliti svojom glavom. Ako ćete misliti mojom glavom, ne trebamo vas.

* Gordan Akrap diplomirao je na Fakultetu elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu, te je 2011. doktorirao na Odsjeku za informacijske znanosti i komunikologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Tema disertacije naslovljena je *Informacijske strategije i operacije u oblikovanju javnog znanja*. Ima znanstveno zvanje znanstvenog suradnika informacijskih znanosti i komunikologije. Dragovoljac je Domovinskog rata od 1990. Završio je veći broj stručnih seminara te jednogodišnji studij na Diplomatskoj akademiji MViEP-a RH. Aktivno je radio u izvještajno-sigurnosnom sustavu i diplomaciji Republike Hrvatske. Za sudjelovanje u Domovinskom ratu te postignute rezultate, nositelj je više odličja i medalja. Autor je nekoliko knjiga te znanstvenih i stručnih radova iz područja međunarodne, nacionalne i korporativne sigurnosti, izvještajno-sigurnosnih sustava, informacijskog ratovanja te Domovinskog rata. Naslijedio je prof.dr. Miroslava Tuđmana na mjestu gl. urednika časopisa National Security and the Future.

Mjeseci i godine koji su protekli nakon tog našeg razgovora, pokazali su da to nisu bile tek isprazne riječi, niti floskula kojom se htjelo prikriti nekakvo drugačije ponašanje, drugačiji mentalitet. Siguran sam da je ovakve riječi prof. Tuđman uputio i drugim kolegicama i kolegama koji su tad, a i kasnije dolazili na razgovor u vezi s mogućim prijemom na rad u HIS.

Tijekom skoro trideset godina naše suradnje i kasnije prijateljevanja, nebrojeno puno puta svjedočio sam situacijama koje su potvrdile da je prof. Tuđman uistinu živio ove svoje riječi. U brojnim razgovorima koje smo vodili u tom vremenskom periodu, što sami, što na sastancima i druženjima s drugim osobama, dolazila je do izražaja snaga njegovog stava i osobnosti. Dolazila je do izražaja njegova želja za vođenjem otvorenih i iskrenih razgovora, za ne-suspregnutom i neopterećenom komunikacijom te razmjenom mišljenja i stavova. Ne mogu se sjetiti da smo ikad, u ovih skoro trideset godina, došli u situaciju da je tijekom razgovora prof. Tuđman koristio argument snage kao sredstvo za nametanje svog stava. Prof. Tuđman je prije i iznad svega poticao i tražio argumentirane rasprave, koristio je argument i kao snagu i kao podlogu za oblikovanje mišljenja i donošenje odluka. I to je tražio od svojih suradnika. Uostalom, to je stavio u grb tadašnje obavještajne zajednice: sova, simbol mudrosti s natpisom Sapere Aude (usudi se misliti)

Razgovorima u kojima je prof. Tuđman sudjelovao (bar onima kojima sam i sam svjedočio) nikad nije bio cilj dokazati da je netko u pravu ili da je netko u krivu. Cilj je bio razmjena znanja, iskustava, stvaranje novih kvalitetnih i korisnih i uporabljivih znanja, vještina i sposobnosti na kojima se nešto novo, drugačije, bolje, uspješnije moglo graditi i razvijati. Jer se znanje stalno mora izgrađivati i dograđivati. To i je cilj znanosti. Ona ne smije stati niti smije postati sama sebi svrha.

Čak i kad je to bilo izuzetno nepopularno, djelomično i opasno, i kad se našao pod snažnim pritiskom nenaklonjenih mu (uglavnom tendencioznih) medija, osoba iz javnog i političkog života na nacionalnoj i međunarodnoj razini, u nasilnom procesu tzv. detuđmanizacije (a u biti de-identifikacije Hrvatske te unošenja snažnih podjela u hrvatski nacionalni i politički korpus, pokušavajući urušiti sustav naših temeljnih načela, uvjerenja, vrijednosti kao i identitetskih pitanja na kojima je stvorena moderna država), prof. Tuđman nije prestao biti svoj. Nije prestao vjerovati u snagu argumenta, snagu istine. Bez obzira koliko je bilo potrebno uložiti napora da se istina pokaže, pojasni, približi, objasni, stavi u stvarni, a ne tendenciozno izmišljeni kontekst. Bez obzira što je znao da to nije ni kratkotrajan, ni lagan, ni brz proces. Znao je, kao i mi koji smo s njim surađivali i prijateljevali, da poslije svake kiše dolazi sunce. I da sunce traje dulje od kiše. Ali i da kiša ima svoju vrijednost i ulogu u svakodnevnom bitku ljudi i prirode. Kao i toga da bez kiše ponekad nismo niti svjesni koliko sunce ima svoju važnost i vrijednost u našim životima.

U tim vremenima prof. Tuđman znao je često reći, parafrazirajući E. Fromma, a uzimajući u obzir obiteljsko iskustvo kad je u zatvoru posjećivao svog oca upravo zbog „grijeha mišljenja“ za vrijeme komunističke vlasti u Jugoslaviji:

Draže mi je pravo na moje vlastito mišljenje nego bilo koji imetak kojim ga se navodno može nadomjestiti. Borili smo se zato da se više nikad nikome ne zabrani pravo na slobodno mišljenje. I na slobodno i javno iskazivanje tog mišljenja bez obzira sviđalo se to nekome ili ne.

Prof. Tuđman je, znajući važnost i potrebu trajne edukacije i usavršavanja, pokrenuo projekt

Obavještajne akademija koja je ugašena na samom početku procesa detuđmanizacije. Također je, godine 1999. pokrenuo osnivanje Udruge sv. Jurja i časopisa National Security and the Future koji je trebao „popuniti prazninu prisutnu u srednjoj i jugoistočnoj Europi, gdje ne postoje nacionalni i međunarodni časopisi s područja nacionalne sigurnosti“ (više o tome u njegovom posljednjem članku objavljenom u našem časopisu: Tuđman, M.: Prvih 20 godina časopisa National Security and the Future, Sv. 20, br. 3, 2019.; <https://nsf-journal.hr/online-issues/volumes-and-issues/id/1275>).

Zahvaljujući ugledu koji je prof. Tuđman stekao u međunarodnoj stručnoj i profesionalnoj zajednici, okupio je velik broj stručnjaka iz brojnih, međusobno snažno suprotstavljenih izvještajno-sigurnosnih službi. Na jednom mjestu našli su se, između ostalih, bivši zamjenici direktora CIA-e Richard Kerr i Richard Stolz, bivši šef istočno njemačkog HVA Markus Wolf, general Leonid Shebarshin i Nikolai Lemonov iz KGB-a, Oldrich Černy iz Češke, admiral Piere Lacoste iz DGSE, Drago Ferš iz slovenske SOVA-e, general Todor Boyadjiev iz Bugarske, Stevan Dedijer sa Sveučilišta Lund i drugi.

Upravo je ovaj časopis pokazao koliko je prof. Tuđman polagao vjeru u napisano i objavljeno jer je jedini način borbe protiv brojnih dezinformacija objavljivanje istine. Ono što smo pisali i objavljivali, kako u našem časopisu, tako i u drugim časopisima i knjigama, držali predavanja na brojnim konferencijama u Hrvatskoj i izvan Hrvatske, u to doba nije bilo toliko popularno niti prihvaćeno u Hrvatskoj. Bolje rečeno u vodećim medijima i među pojedinim pripadnicima političke nomenklature u Hrvatskoj.

Javnost je pak proces detuđmanizacije brzo prepoznala kao negativan proces te je, korak po korak, taj negativan i štetan proces prvo usporavan da bi se vrlo brzo (a

vrijeme od 4-5 godina je kratko vrijeme) preokrenuo u ponovno prihvaćanje temeljnih političkih postavki koje je predsjednik Tuđman, kao istinski hrvatski državnik tražio: pomirba u cilju stvaranje održive i demokratske Hrvatske, članice euro-atlantskih integracija u formi subjekta, a ne objekta bilo čijih interesa.

Iako nije bio homo-politicus kao što je to bio prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman, prof. Miroslav Tuđman imao je sve odlike državnika. Znao je razlikovati trenutne od dugoročnih interesa, znao je i stavljao je interese društva i države ispred svojih osobnih interesa, gradio je a ne rušio mostove suradnje i razvoja, stvarao je nova znanja, nesebično je prenosio svoja znanja i iskustvo na mlađe generacije, pomagao u daljnjem razvoju i jačanju utjecaja Republike Hrvatske u međunarodnim odnosima u mjeri i na način koji je odgovarao našim nacionalnim interesima.

Prof. Tuđman bio je na ovom svijetu, ostavivši snažan i izuzetno vrijedan trag iza sebe. Trag koji je kao čovjek, član svoje obitelji, prijatelj i znanstvenik ostavio, pokazuje da je njegov život imao smisao. Prof. Tuđman bio je čovjek slobodnog ali kritičkog uma, vedra duha, neovisan i plemenit, miran i staložen, iskren i pošten, skroman i dobroćudan, dostojanstven i dosljedan, nenametljiv i ponizan, znanstveno aktivan i produktivan, hrabar, mudar i odlučan.

Prof. Tuđman bio je slobodan čovjek. Tako je živio. Tako je, na žalost, i otišao iz svijeta fizičkog bitka. Ostavio je, kao dio svog duhovnog i znanstvenog bitka, brojne radove koji pokazuju i dokazuju da vrline koje su ga resile nisu bile tek prolazno stanje u njegovom životu nego stalnica koju je istinski živio.